

איש חי רב פעלים רודף צדקה וחסד ר' משה שניצר ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
 כולל דחסידי סוכטשוב
 כולל "סנה משה"
 ע"ש הר"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
 בית מדרש למגידי שיעור "דף היומי"
 חתום סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה החשובה רודפת צדקה וחסד מרת רודה שניצר ע"ה ב"ר מאיר ז"ל תנצב"ה

י"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 640

מסכת חולין ס"ג-ס"ט

בס"ד, כ"ח אב תשע"א

השבוע בגליון

- אסור לשתות חומץ!
- מדוע היחס אל הטרפות לא השתנה עם ההתפתחויות הרפואיות
- הרמב"ם - סוגי המחלות אכן משתנים
- הקב"ה ברא רפואות לכל המחלות

- שירת בעלי החיים
- מדוע ביצת היענה אינה יכולה לשיר?
- מדוע לא אוכלים ביצה שנמצא בה דם
- ביצה שאינה מגדלת אפרוח
- הביצים בימינו

יצורים זעירים - האם אנו חייבים להתייחס אליהם?

דבר העורך

ואתא שוחט

אם הייתי מתבקש לתאר את כדור הארץ בשפת הפנטומימה, דומני שהיתה זו משימה קלה יותר מזו שהטלתי כעת על עטי הצנומה - לתאר את דמותו הרב גונית של ר' טוב, לא משנה מה שמו, נקרא לו ר' ירחמיאל. את כדור הארץ אני לפחות יודע מהיכן להתחיל לתאר, ואילו לגבי דמותו של מיידענו, אני שוקק, מהסס ומתלבט. אני כותב שורה על ילדותו העליזה, מוחק ומדגל לימי זקנותו המסעירים. קורע את הדף, חוזר לימי נערותו, הופך את הגליון ומנסה לשחזר את דמויותיהם של ידידיו, אך איני יודע במי מהם לבחור... כה רבים הם. את תמונתו, אודה על האמת, מעולם לא ראיתי. אך מידי הזכיר בו, עולה בדמיוני דמות רבת עניין והשראה. אדם רחב מתיניים, צר גוף, עיניים בורקות, ידים מיטלטלות, ורגלים ממהרות לרוץ, כל אחת לכיוון אחר. ובכל זאת, ר' ירחמיאל זה, בכח השכנוע הנדיר שניתן בו, הצליח להסות את אוסף איבריו, להשליט בהם סדר ולהובילם כעדר כנוע למחוז חפצו. הוא עצמו, נשמה בתוך שק עצמות, ועליהן בשר בצמצום ושומן בשפע. מעולם לא ייחס חשיבות ל"מעטפה" כפי שקרא לה. מידי פעם היה רץ ל"פענצר מעכאר", הרופא המקומי, כדי שיתקן את ה"פינימית", כך הוא קרא לקיבתו המיוסרת. הלה היה נחרד למראה מצבו של הפצינט, רושם לו מרקחת חריפה מזו הקודמת שהעניק לו לפני חודשיים, ומשלחו במנוד ראש. איש לא ניסה לשנות אותו, ולמען האמת, איש גם לא העז. הוא ידע הכל. בכל תחום. כאשר היו מנסים לעמוד על קנקנו ולשאול אותו מדוע הוא מתווכח כל כך הרבה, היה עונה בפשטות, "לעולם, אבל לעולם, איני מתווכח אם איני צודק. מה אתם רוצים?". כזה היה נשוא סיפורנו, לטוב ולרע. ביום מן הימים, ר' ירחמיאל החליט להפוך לשוחט.

דף ט/ב ביצה בת מימר שירה היא שירת בעלי החיים

"פרק שירה" הוא אחד המדרשים היותר מוכרים, המתאר את שירתם של הברואים לבוראם (ראה "אוצר המדרשים" עמ' תקכ"ב). פרק זה מתייחס בפרוטרוט לכל הצמחים, האילנות, החיות, הבהמות, השרצים והעופות, תוך הצמדת פסוק שירה לכל אחד מן הנבראים. הראשונים נחלקו, מי הוא המשורר את הפסוקים לבורא העולם [4].

הדעה הרווחת היא, כי המלאך הממונה על בעלי החיים, הוא שאומר שירה. מלאכים אלו נזכרים בתלמוד מספר פעמים (פסחים ק"ח/א, ועוד), וכל מלאך מהלל את בורא העולם, על בריאת בעלי החיים שהוא ממונה עליהם (עיין מהרש"א פסחים ס"ב, "חסד לאברהם עין כל, נהר ז', ר"עין יעקב" נהר ג' ליקוטי תורה להאריז"ל. וכן דעת "נפש החיים" שער א' פרק י"א, ועיין בספר "הכל ישבחך", במבוא. ועיין תוס' לעיל ז"א ד"ה "אמר ליה").

הסבר נוסף קיים בראשונים, כי פסוקי הזמרה והשבח שבפרק זה, מבטאים את התחושות שעל האדם לחוש בשעה שהוא מתבונן ביצורי הקב"ה (ספר העיקרים מאמר ג' פ"א, המבי"ט שם ועוד מפרשים ועיין רש"י תהלים יט/ב). ראוי לציין, כי הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א כתב (ספר "פרק בשיר"), כי שני הפירושים משלימים זה את זה ואינם חולקים.

מדוע ביצת היענה אינה יכולה לשיר? היו שביקשו להוכיח מסוגייתנו, שבעלי החיים בעצמם משוררים לקב"ה. בגמרתנו נאמר, כי ביצת בת יענה אינה קרויה "בת יענה", שהרי הפסוק אומר (ישעיהו מג/כ) "תכבדני חית השדה, תנים ובנות יענה". כלומר, שהם ישירו לקב"ה וישבחוהו, וכי ביצה יכולה לשיר? הא ראייה, אומרת הגמרא, ש"בת יענה" היא בעל החיים בעצמו ולא הביצה. הרי לנו, כי בעלי החיים בעצמם שרים לקב"ה, ולכן אי אפשר לייחס שירה לביצה. אך אם המלאכים הממונים על בעלי החיים הם ששרים, או שבני האדם משבחים לבוראם על בריאת

[4] יש אומרים, כי בעלי החיים בעצמם משוררים לבוראם בקולם! רבינו בחיי (בראשית ב/ה, מד/לג) מנסח זאת באופן הבא: "כל האילנות והצמחים משבחים לקב"ה להיות קילוסו עולה מכל המינים". המבי"ט (סוף "בית אלוקים" בביאור "פרק שירה") מבאר זאת, כי הקב"ה הטביע בכל ברואיו טבעים, החתול רודף אחר העכבר, הנחש מכיש, וכו' וכו', ובין השאר הוא טבע שכל נברא ישורר פסוק מסויים. עם זאת, הוא מסיים, כי כדי לקרב אל השכל את "פרק שירה", ראוי לפרש כפי הפירוש השלישי.

צעילוי נשמת

ר' אריה יהודה ליב יפה ז"ל
 ב"ר יצחק ז"ל
 נלב"ע ב' באלול תשכ"ו
 תנצב"ה

הונצח ע"י בניו דוד ושלמה יפה שיחיו - פ"ת

צעילוי נשמת

מרת רות סגל ע"ה
 ב"ר אברהם ושרה חולה ז"ל
 נלב"ע כ"ט מנחם אב תשנ"ז
 תנצב"ה

הונצחה ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר אהרן משה גולדשלגר ז"ל
 ב"ר ברש ז"ל
 נלב"ע כ"ח אב תשס"ז
 תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

ר' משה שניצר ז"ל ב"ר מנחם מנדל ז"ל
 נלב"ע ג' באלול תשס"ז תנצב"ה
 הונצח ע"י המשפחה שיחיו

נר ה' נשמת אדם

בעלי החיים, וכי הם אינם יכולים לשיר לקב"ה על בריאת הביצה? מוכת, איפוא, כי בעלי החיים שרים בקולם הם את פסוקי התשבחות לקב"ה.

מהר"י עמדין (בסידורו "בית יעקב", הקדמה לפרק שירה) דוחה ראייה זו. אי אפשר לפרש בפשטות שביצה אינה יכולה לשיר, שאם כן, כיצד ההרים, המדבר והימים שרים שירה לה? ביצה, איפוא, יכולה גם יכולה לשיר, ואילו גמרתנו תמהה על שירת ביצת בת היענה, משום שפסוק זה, המזכיר את שירת התנים ובת היענה, מתייחס לשירתם לאחר שנקלעו למצוקת צמא וניצלו, כנאמר בהמשך הפסוק: "כי נתתי במדבר מים נהרות בישימון". מאחר שביצה אינה זקוקה למזון, אומרת הגמרא שהיא אינה שרה לה: על החלצותה ממצוקת צמא. אין, איפוא, כל ראייה לנידונו, אם בעלי החיים מזמרים בעצמם [ועיין שם מה שהוסיף לבאר בגמרא].

הגאון רבי חיים קנייבסקי שליט"א, פירש את פרק שירה לפי השיטה המייחסת את השבח לאדם הרואה את בעלי החיים. כך למשל הוא מסביר, כי שירת הפיל היא "מה רבו מעשיך ה'", משום שהוא גדול בעלי החיים, והרואה אותו בא לידי התפעלות (שם, סעיף ע"ו). על צפורת הכרמים נאמר בברייתא (פ"ד) שהיא משוררת "מאין יבוא עזרי". בריה זו היא ממניי החגבים (סה"א), ומאחר שהיא ידועה כטובה לרפואה (שבת צ"ב) בני האדם מנסים לצודה, והקב"ה מצילה מידיהם. המתבונן בכך מבין כי "מאין יבוא עזרי? עזרי מעם ה' עושה שמים וארץ" (סעיף נ"ו).

דף טו/ב נמצא עליה קורט דם זורק את הדם ואוכל את השאר

מדוע לא אוכלים ביצה שנמצא בה דם

באלו מקרים אין לאכול ביצה שנמצאה בה טיפת דם, ומדוע? והאם בימינו השתנו הנסיבות. על כך ועוד, במאמר שלפנינו.

"וכל דם לא תאכלו בכל מושבותיכם לעוף ולבהמה" (ויקרא ז'כז) - יהודי אינו רשאי לאכול דם. מן התוספת "לעוף ולבהמה" דרשו חכמים ("תורת כהנים" שם, וכריתות כ"ב), כי דם שמקורו מבשר, כעוף וכבהמה, הוא האסור, אך דם ביצים מותר, שהרי ביצים אינם מין בשר. ברם, סוגייתנו מסייגת את ההיתר ואוסרת אכילת דם ביצים במקרים מסויימים, ורבותינו הראשונים נחלקו בביאור גמרתנו, כדלהלן.

דם ביצים אסור מן התורה: יש ראשונים (עיין תוס' שם, רא"ש שם ת"י ב' לרש"י, סמ"ג וסה"ת שם, רשב"א חולין שם ובתוה"א ומשה"ב שם ובתשובותיו ח"א סימן מ"ו, טוש"ע סעיף ס"ו א', ועיי"ש בב"י) שנקטו, כי אמנם דם הנמצא בביצה מותר מן התורה, אך הדם שממנו יתרקם האפרוח אסור מן התורה, משום שהוא נחשב דם של בשר, שהרי יתפתח ממנו אפרוח. על מיקומו המדוייק של דם זה נחלקו האמוראים בסוגייתנו, והפוסקים לדורותיהם הוסיפו לחלוק בשיטותיהם, ולפיכך, כתב הרמ"א ("שולחן ערוך" שם סעיף ג'), התפשט המנהג להמנע מאכילת ביצה שנמצא בה דם בכל מקום שהוא, מחמת הדעות השונות.

דם ביצים מותר מן התורה: לעומתם, סוברים ראשונים אחרים (עיין תוס' ד"ה "והוא שנמצא בקשר שלה", רשב"א בסוגייתנו וב"תורת הבית" בית ג' שער ה', רא"ש חולין פ"ג סימן ס"ג בתי א', ר"ן בסוגייתנו, ספר התרומות סימן כ"ז, סמ"ג לאוין קל"ב, "מאירי", דעה א' בטור י"ד סימן ס"ו, "שולחן ערוך" שם סעיף ב'), כי לעולם דם ביצים מותר מן התורה וחז"ל אסרוהו, שכן, כאשר אדם יודע שהוא רשאי לאכול דם שעתיד להתפתח לאפרוח, הוא עלול לטעות ולחשוב שגם דם עופות מותר באכילה.

ביצה שאינה מגדלת אפרוח: לאור הנתונים שקיבצנו עד כה עולה, לכאורה, השלכה הלכתית מעניינת ממחלוקת הראשונים, אם איסור אכילת דם שיתרקם ממנו אפרוח הוא מן התורה או מדרבנן. שהנה, יש ביצים שלעולם לא יתפתח מהן אפרוח: ביצים שהוצאו ממעי התרנגולת בטרם זו הטילתם, וביצים שנוצרו במעי התרנגולת על ידי חומה של האדמה בלבד, במקומות שמצויות תרנגולות בלבד. אם איסור אכילת דם ביצה הוא מדרבנן, שמא יטעו ויאכלו דם עופות, הרי שדם ביצה זו אסור גם כן. ברם, אם איסור דם ביצה הוא מן התורה, הרי שדם שנמצא בביצה שאינה מגדלת אפרוח, אינו דם ממין בשר, והוא מותר באכילה. הוי אומר, שאם איסור דם בביצה הוא דרבנן, הביצה אסורה, ואם איסור זה הוא מן התורה, הביצה מותרת!

ברם, מדברי הפוסקים עולה, כי חילוק זה אינו נכון. שכן, כאמור, הטעות של בני האדם עלולה לנבוע מאכילת דם שאפרוח יתפתח ממנו, אזי הם יטעו שדם של עוף מותר. אך כאשר אדם אוכל דם של ביצה עקרה, הוא יודע היטב שדם זה לא יתפתח לעולם לבשר, ולפיכך, הוא לא יטעה במאומה. אכן, נפסק להלכה ("שולחן ערוך" שם סעיף י"ז), שביצה זו מותרת באכילה, אך יזרוק את הדם משום מראית העין.

הביצים בימינו: משהגענו עד הלום, נתמקד במציאות זמינו. כיום, כ 85% מהביצים המשווקות למאכל, מוטלות על ידי תרנגולות המוחזקות בלולי הטלה שבהם נמצאות תרנגולות בלבד, וביציהן אינן מגדלות אפרוחים. ברם, כ 15% מן הביצים המשווקות למאכל מקורן מלולים מעורבים. כאשר אדם פותח ביצה בביתו ומגלה בה דם, הוא אינו יודע אם זו ביצה המסוגלת לגדל אפרוח ועליו לזרוק את כל הביצה, או שזו ביצה שאינה מסוגלת לגדל אפרוח והוא רשאי לזרוק את הדם בלבד ולאכול את הביצה [כמובן, שנתון זה נתון לשינויים].

"ללמוד הלכות שחיטה? אני? הזעיר ר' ירמיהאל את פניו, "אני יודע הכל". הכל.

אומר ועושה.
השכם בבוקר, לאחר תפילת וותיקין, התייצב ר' ירמיהאל לפני רב העיר וביקש ממנו "כתב קבלה" המאשר את מומחיותו בענייני שחיטה. עבור ר' ירמיהאל היה זה שלב רשמי בלבד. הוא כבר הרגיש כשוטח ברמ"ח איבריו ובשס"ה גידיו. אבוי היה לבהמה אם היתה נקלעת למחיצתו באותו רגע.

הוא עמד בלשכת הרב, קצר-רוח ותאב-שחיטה. לא נראה היה שהרב ממנה למקום כלשהו.

- **ישב** נא כבודו אצל השולחן, ונפתח קמעא בדברים, מאין הוא בא מר, ולאן הוא הולך". היה על הרב לבחון באופן מקיף על כל הלכות שחיטה, פרטיהן ודקדוקיהן. הוא הבחין בהלך רוחו הבלתי שגרתי של העומד לפניו, והוא גייס את כל סבלנותו כדי להרגיע את האורח הבלתי קרוא.

ר' ירמיהאל גילה קוצר רוח מופגן, והביט בשעונו מידי פעם. הוא חשב להתחיל לשחוט מן היום הראשון. חבל על כל יום. במוחו ניקרה ללא הרף מחשבה מייסרת, כיצד זה עד היום הוא לא חשב להתפרנס כ"שוחט". כל כך קל, במורת רוח הוא התיישב על קצה המושב, כממתין להסתלק בכל רגע.

- **כוס חמין**, ר' יהודי?

- **כבודו**, אני ממנה מאד. צריך פרנסה. אני רוצה להתחיל לעבוד עוד שעה. במחילה, אין לי זמן לחמם את מעי.

הרב **החל לתהות שמא לפניו אחד מל"ו צדיקים.**

- **יסלה** לי מר על השאלה הפשוטה, אבל איני רוצה לשנות ממנהגי. זו השאלה הראשונה שבה אני פותח עם המבקשים לקבל ממני כתב קבלה.

- **ישאל** כבודו, ישאל.

- **"אוגרת"** מהי?

- **סליחה?**

- **אוגרת** מהי, א-ו-ג-ר-ת? כלומר, מה פירוש המלה אוגרת.

- **כן**. פשוט מאד. אוגרת היא עלמה שחלפו עליה ימי נעוריה.

הרב הקפיד תמיד לפתוח בשאלה זו, מפני שכל מי שלמד הלכות שחיטה, אפילו ברפרוף, או כל מי שלמד דף יומי, ידע את התשובה. אוגרת הוא שיעור הפגימה של סכין שחיטה. פגימה היא רחבה דייה כדי לאגור בתוכה דבר מה, אפילו כחוט השערה, הרי היא פגימה הפוסלת את הסכין. הוא היה המום. ללא ספק חלה כאן טעות מצמרת. הנבחן בוודאי התבלבל, ועלי להסב את תשומת לבו לכך. ר' ירמיהאל ישב אותה שעה בפנים מרוצות. ידעתי שאצליח, הררה לעצמו.

- **אומר** לי נא. אם "אוגרת" היא עלמה שחלפו ימי נעוריה, מה, איפוא, "בוגרת"?

- **כבוד** הרב, שאלות קלות מידי. בוגרת היא תרנגולת היושבת על ביצה.

כוס התה של הרב צנחה מיידו ארצה.

ר' ירמיהאל לא הניד עפעף. הוא ציין לעצמו, כי ידו של הרב רועדת ועקב כך הוא אינו רשאי לשחוט.

- **בוגרת** היא תרנגולת היושבת על ביצה???

- **אהה**, אודה לכבודו אם יעבור לשאלה הבאה.

- **ומה** פירוש המילה דוגרת?

- **תאנה** יבשה, הפטיר גיחוך על פניו. מבחן של כיתה א'.

משקפיו של הרב נשמטו אל קצה חוטמו, והוא מצמץ בעיניו בעודו מתבונן בר' ירמיהאל מכל זווית אפשרית. חליפות עצם את עיניו ופתחן באחת, כדי להיות בטוח שאינו שרוי בעיצומו של חלום.

הרב הרים את קולו בניסיון לעורר את חושיו של היושב מולו ולהעמידו על מקומו.

- **אם** דוגרת זו תאנה יבשה. מה זו גרוגרת? מה זו, מה זו גרוגרת? הוא כמעט שאג.

- אדם שזוהותו נתונה בספק.

הרב החליט להמשיך בשאלות ולראות לאן יתגלגלו העניינים. הוא התרווח על כסאו ונעץ את עיניו בר' ירמיהאל, שעדיין הציץ בשעונו.

כל ביצה שנמצא בה דם - יש להחמיר שלא לאוכלה: ובכן, אף על פי שרוב הביצים אינן מסוגלות לגדל ביצים, כתב הגאון רבי משה פיינשטיין זצ"ל (ש"ת "אגרות משה" י"ד ח"א סימן ל"ו), כי אמנם מצד הדין יש להתיר את הביצה מדין "רוב", אך ראוי להחמיר מאחר שעבור רוב רובם של בני האדם, הפסד של ביצה אינו נחשב הפסד כלל.

דף סז/א כל השרץ

יצורים זעירים - האם אנו חייבים להתייחס אליהם?

עולם של יצורים זעירים, שעין אנוש לא שזפתן מעולם, התגלה עם המצאת כלי הראיה המיוחדים, עד שהתברר, כי גם האוויר שאנו נושמים מלא בברואים דקיקים, ובעקבות כך התפתחו דיונים הלכתיים מרתקים.

אסור לשתות חומץ!: בוילנא התגורר תלמיד חכם בשם רבי פנחס אליהו, הידוע בשל ספרו "ספר הברית" שחובר על ידו במטרה להראות את נפלאות הבורא יתברך. אחד הסעיפים בספרו (מאמר ו' פ"ג, ועיין "דרכי תשובה" סימן פ"ד אות מ"ה), עורר רעש עצום. רבי אליהו כתב, כי אסור לשתות חומץ! שכן, תהליך התפתחותו של החומץ נעשה באמצעות תולעים זעירות, שאין אפשרות להיפטר מהן בלא טיפול מיוחד.

בעל "חכמת אדם" (בינת אדם שער איסור והיתר אות ל"ד) הכריז: "מה שכתב לאסור חומץ - הבל הוא", שהרי התורה אוסרת את שתיית החומץ על המזיר את עצמו מן היין (במדבר ו' ג). הרי לנו, כי לשאר אדם, החומץ מותר. לא זו בלבד, גם בועז אמר לרות המואביה (רות ב' ד) "וטבלת פתך בחומץ". כל זאת, משום שיצורים זעירים שאינם נחזים בעין בלתי מזוינת, לא נכללו באיסור התורה המובא בסוגייתנו, לאכול שרצים.

לא ניתנה תורה למלאכים: "לא ניתנה תורה למלאכים", מחרה מחזיק אחריו בעל "ערוך השולחן" (סימן פ"ד סעיף ל"ו): "ובילדותי שמעתי מפי אחד שהיה במרחקים, וראה דרך זוכית המגדלת עד מאד כרבבות פעמים במים כל המיני ברואים. ולפי זה, איך אנו שותים מים... אמנם, האמת הוא דלא אסרה תורה במה שאין העין שולטת בו, דלא ניתנה תורה למלאכים, דאם לא כן, הרי כמה מהחוקרים כתבו שגם כל האוויר הוא מלא ברואים דקים מן הדקים וכשהאדם פותח פיו בולע כמה מהם..."

אמנם, יהודי שראיתו אינה חדה, אינו רשאי ליטול לידי פרי, לבדוק אותו בעיניו ולהצהיר, "איני רואה מאומה". השל"ה הקדוש (שער האותיות אות ק' קדושה) מדגיש, כי "הבודק צריך להיות לו ראייה טובה ודקה", וה"חתם סופר" זצ"ל (או"ח סימן קל"ב) היה מכריז בדרשת שבת הגדול, כי אנשים שראיתם אינה מחודדת, יימנעו מאכילת חסה ויסתפקו באכילת "חריין" כדי שלא ייכשלו באיסורי תורה, חלילה.

מדוע היחס אל הטרפות לא השתנה עם ההתפתחויות הרפואיות

אנו עומדים כעת בסיומו של הפרק השלישי במסכת חולין, פרק "אלו טרפות", אשר בו נמנים המחלות שחז"ל קבעו כי חשוכות מרפא הנה ובהמה שלקתה בהן היא טרפה. אין מקום ראוי יותר לעסוק בו בשאלה המנקרת בלבו של כל לומד דף יומי: הרי עולם הרפואה התקדם ומצא פתרונות מבריקים לבעיות רפואיות סבוכות ואף סתומות. כיצד, איפוא, יש להתייחס לאותן בהמות שהוגדרו כטרפות על ידי חז"ל, והיום אפשר לרפאן בקלות.

ובכן, בשאלה עקרונית וחשובה זו עסקו רבותינו הראשונים, הרשב"א והרמב"ם, וכל אחד מהם התייחס אליה בהיבט שונה לחלוטין. גישתו של הרשב"א (ש"ת ח"א סימן צ"ח) תקיפה מאד. בתשובתו לשואל [ראה בהרחבה "מאורות הדף היומי מסכת זבחים דף קטז/א מאמר: טרפה אינה יולדת, מדוע, וכיצד ננהג בטרפה שילדה] הוא עונה, כי הוא אינו מאמין שהתרחש איזה שהוא שינוי מדברי חז"ל, ואם אירע כן הרי זה מעשה ניסים. במאמר הבא נתמקד בגישתו השונה של הרמב"ם.

- מה זה אנדרוגינוס?
- אחד מקיסריה של רומי בזמן חורבן הבית.
ר' ירחמיאל תמה, מה לידעת היסטוריה ולהלכות שחיטה, אך הוא החליט להבליג.
- מיהו אדריאנוס?
- היס הגדול, ענה ר' ירחמיאל מיד.
הרב לא התאפק. הוא התייצב על שתי רגליו, והחל מהלך סחור-סחור סביב ר' ירחמיאל.
- ר' ירחמיאל יקירי. אולי תאמר לי מה זה אוקיינוס? גבותיו של ר' ירחמיאל התכווצו. הוא גילה בתשובותיו ידע נרחב בהלכות שחיטה, בבוטניקה, בהסטוריה ובטבע. אוקיינוס, אוקיינוס, אוקיינוס... הוא גירד את פדחתו ונשען לאחור. הוא שמע פעם, כי כאשר מזיחים את הראש לאחור, תאי הזיכרון מתפקדים במלואם. אצבעותיו תופפו בעצבנות על ברכיו. אוקיינוס, אוקיינוס, אוקיינוס...
- כבוד הרב, אני לא יודע מה זה אוקיינוס.
- המבנה הסתיים, ידידי.

ר' ירחמיאל הרפה את שריריו באחת. חסד ה' מתוך שלל השאלות הוא נכשל באחת בלבד. כעת עליו להמתין עד שהרב יחמם את הדיו שעל שולחנו, יטבול בה את הקסת, ויסלסל מילים נשגבות עלי גליון, המעידים כי ר' ירחמיאל הוא ה'...

הרב עמד לידו.
- כעת אפשר להציע כוס חמין?
- כבוד הרב, אני ממחר מאד. יתן לי כבודו את 'כתב הקבלה' וארוץ לדרכי.
- מה נותר על עמדו.
- מה קרה כבוד הרב, הכל בסדר?

- אצלי כן.
ר' ירחמיאל החל להבין כי דבר מה אינו כשורה, ולשונו החלה נוטפת מעדנות.
- כבודו, למען האמת, עד שיכינו עבור כבודו את הקלף ואת הדיו עם הקסת, אשמח ללגום עמו כוס חמין.

- אוה, ברצון רב אכבדך בכוס חמין. כתב קבלה לא אוכל להעניק לך.
ר' ירחמיאל לא ידע את נפשו.
- הרב, עניתי על כל השאלות. רק לא ידעתי מה זה אוקיינוס, האם בגלל זה איני ראוי לכתב סמיכה?...

הרב הגיש לו כוס חמין, ממחטה לניגוב דמעותיו, וסכום הגון לצדקה.

★ ★ ★

הגאון מוילנא זצ"ל כתב, כי לעתיד לבוא יהא על כל אדם לתת דין וחשבון על כל מעשיו. הוי אומר: מה עשה, וכיצד הגיע לאותו מצב שבעטיו נזקק לעשות את שעשה.
ר' ירחמיאל תמה מדוע יצא עליו הקצף לאחר שלא ידע מהו אוקיינוס. לאמיתו של דבר התביעה עליו היא, אמור נא, כיצד הגעת לאן שהגעת...

המעוניין לזכות את הרבים בספור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 344 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

לעילוי נשמת

הר"ר **זאב בורק** ז"ל

ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע כ"ט באב תש"ס

תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **משה חיים הכהן** ז"ל
ב"ר יוסף אליהו ז"ל נלב"ע כ"ט באב תשנ"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו

הר"ר **אביגדור יהודה כהן** ומשפ' שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **חיים גרשון וורובל** ז"ל
ב"ר ישראל ז"ל נלב"ע כ' באב תשנ"ח
והר"ר **ישראל פרוכטר** ז"ל
ב"ר אריה ז"ל נלב"ע כ"ח באב תש"ס
תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידנו הר"ר **עזרא וורובל**
וזוגתו מרת **יפה** שיחיו - ת"א

לעילוי נשמת

מרת **מלכה קרופניק** ע"ה
ב"ר משה ז"ל נלב"ע א' באלול תשי"ט
תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידנו

הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **בנימין וסלי** ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע כ"ז באב תשנ"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י המשפחה שיחיו

הרמב"ם - סוגי המחלות אכן משתנים: הרמב"ם (הל' שחיטה פ"י הל' י"ב-י"ג) כותב: "ואין להוסיף על טרפות אלו כלל, שכל שאירע לבהמה או לחיה או לעוף חוץ מאלו שמנו חכמי דורות הראשונים והסכימו עליהן בבתי דיני ישראל אפשר שתחיה, ואפילו נודע לנו מדרך הרפואה שאין סופה לחיות". "וכן אלו שמנו ואמרו שהן טרפה אף על פי שיראה בדרכי הרפואה שבידינו שמקצתן אינן ממיטין ואפשר שתחיה מהן, אין לך אלא מה שמנו חכמים שנאמר על פי התורה אשר יורוך". כלומר, הוא מסכים להניח כי במהלך הדורות התרחשו שינויים לשני הצדדים, היינו: מחלות שהוגדרו על ידי חז"ל כחשוכות מרפא ניתנות לריפוי, ולהיפך, מחלות שלא הוגדרו על ידם כטרפה, בימינו הן מובילות למוות בטוח, ומכל מקום, דברי חז"ל במקומם עומדים, חרף אותם שינויים כה בולטים.

מדוע?

ה"חזון איש" זצ"ל (יור"ד סימן ה' ס"ק ג') מפרש את דברי הרמב"ם, תוך שהוא מציב כללים חשובים מאד ביסודות התורה.

הקב"ה ברא רפואות לכל המחלות: תחילה הוא מוכיח, שהקב"ה, יוצר הכל, ברא טרפות ורפואות לכל המחלות. הנה, בגמרא (בבא בתרא ע"ב) נאמר, כי קיים עשב שיכול להחיות מתים. היכן הוא? בעבר היה קיים ספר רפואות שעל פיו היו מתרפאים מיד, עד שחזקיהו גנזו (פסחים נ"א), כיצד טרופות אלו לא 'התגלו' ולא 'הומצאו' בימינו? אין זאת, הוא מסיק, אלא שהקב"ה מנווט וקובע באלו מקומות ובאלו תקופות יתגלו טרופות מסויימות למחלות מסויימות ואימתי הן יעלמו כלא היו. מעתה, ברור לנו, כי גם אותן מחלות שנושאייהן הוגדרו על ידי חז"ל כטרפות, אינן חשוכות מרפא, שהרי רפואתן קיימת אלא שהיא נעלמת מאיתנו, ועלינו לברר, לפי אלו הגדרות חז"ל בחרו מחלות מסויימות שיוגדרו כטרפה, אחר שבוודאי הם ידעו היטב, כי לכל המחלות קיימת טרופה.

הטרפות נקבעו על פי תקופת חז"ל שהוגדרה כשני תורה: ובכן, ממשיך ה"חזון איש" זצ"ל. הגמרא (עבודה זרה ז"א) אומרת, כי אלפיים השנים הראשונות לבריאת העולם הם "תוהו", היינו, שעדיין לא ניתנה תורה. ואלפיים השנים הבאות הם "שני אלפים תורה", וכבר בספרו של אדם הראשון נכתב: "רבי ורב נתן סוף משנה, רב אשי ורבינא סוף הוראה" (בבא מציעא פ"א). היה, איפוא, על חז"ל, שחיו בתקופת "שני אלפי תורה" לקבוע, לאלו טרפות התכוונה התורה. מאחר שלכל המחלות יש טרופות, הם קבעו, כי המחלות שלא היתה להם טרופה באותה תקופה, "שני אלפי תורה", הן הן המחלות שהתורה כיוונה אליהן. לפיכך, גם אם יתרחשו שינויים מפליגים בבריאות היצורים, אין לשנות את הוראותיהם של חכמינו זכרונם לברכה [ועיין שו"ת "אגרות משה" חו"מ ח"ב סימן ע"ג אות ד, וע"ע מ"ש הנצי"ב זצ"ל ב"העמק דבר" שמות כ"ב וב"העמק שאלה" שאילתא קכ"ה].

לאור האמור, הכלל הנקוט בידינו, כי טרפה הוא בעל חיים שימות בתוך שנים עשר חודשים מחמת מחלה או מכה שלקה בהם, מקבל צביון אחר ושונה מן המקובל. שכן, בפשטות, עצם העובדה שבעל החיים לא יאה מסוגל לחיות שנים עשר חודשים, היא העילה להגדרתו כטרפה. ברם, לאחר שהתוודענו לכך שלכל מחלה יש רפואה, והקב"ה, באמצעות חכמינו זכרונם לברכה, הצביע על מחלות מסויימות שבעל חיים שלקה בהן הוא טרפה, הרי שכלל זה אינו אלא סימן שנקטו חכמים ללמדנו, כי בעל חיים שלקה באחת המחלות שהופכות אותו לטרפה, אינו מאריך ימים מעבר לשנים עשר חודשים.

לעילוי נשמת

הר"ר **יוסף ברגר** ז"ל

ב"ר שלום צבי ז"ל נלב"ע כ"ג באב תשנ"ד

תנצב"ה

הונצח ע"י משפחות **לוסיגי, קוק וקרמל** שיחיו

לעילוי נשמת הצדיק

חכם **אברהם צורף** זצ"ל

בן ר' מנשה מאיר ופרחה ז"ל נלב"ע י"ב באב תש"ע

תנצב"ה

הונצח ע"י בנו ידידנו ר' **אפרים צורף** הי"ו - שילה

לעילוי נשמת

מרת **שרה אדלר** ע"ה

ב"ר שמואל ז"ל נלב"ע א' באלול תשנ"ו

תנצב"ה

הונצחה ע"י בנה ידידנו הר"ר **שמואל אדלר** הי"ו ומשפ' שיחיו - גבעתיים

הגיע הספר לחודש אלול

הצטרף עכשיו למעגל הלומדים!

מנוי וקל! בכל חודש ספר חדש מגיע אליך!
חייג עכשיו: 1700-500-151
ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ותן חלקנו!

ספר לימוד יומי - בחלוקה חודשית בכל יום - משנה אחת, הלכה אחת ואגדתא

